
МЕТОДОЛОГІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37.017:004.738.5

DOI 10.31654/2663-4902-2026-PP-3-11-19

Вишнівська Н. В.

кандидат педагогічних наук
старший викладач кафедри початкової освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
n.vyshnivska@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7509-2841>

Прошкуратова Т. С.

доцент кафедри початкової освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
t.proshkuratova@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3983-2499>

Ревінцова І. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності АЗ «Початкова освіта»
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
revintsova-kiev@ukr.net
<https://orcid.org/0009-0001-4663-766X>

Кириленко К. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності АЗ «Початкова освіта»
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
kurulenko.katya@meta.ua
<https://orcid.org/0009-0001-0491-8009>

РОЛЬ ЦИФРОВИХ МЕДІА У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ПАТРІОТИЗМУ

У статті розкрито роль цифрових медіа у формуванні національної ідентичності та патріотизму молоді в сучасному освітньому середовищі. Визначено взаємозв'язок національної ідентичності, патріотичних цінностей і цифрових практик молоді. Систематизовано виховний потенціал цифрових медіа за основними напрямками його реалізації: актуалізація історичної пам'яті, популяризація української мови й культури, репрезентація національних цінностей, формування відчуття належності до спільноти, емоційне залучення та громадянська участь. Визначено педагогічні умови використання цифрових медіа у виховному процесі, пов'язані з активною та рефлексивною взаємодією з медіаконтентом, розвитком критичної медіа- й алгоритмічної грамотності та відповідальної цифрової участі. Окреслено обмеження їхнього виховного впливу, зумовлені дезінформацією, маніпулятивним контентом, пасивним споживанням інформації та алгоритмічною персоналізацією.

Ключові слова: цифрові медіа, національна ідентичність, патріотизм, національно-патріотичне виховання, молодь, цифрове середовище, медіаграмотність, цифрове громадянство, громадянська активність.

Постановка проблеми. Цифровізація суспільства істотно змінює середовище соціалізації молодого покоління, способи отримання й осмислення інформації, характер комунікації та засвоєння суспільних цінностей. Соціальні мережі, онлайн-медіа, відеоплатформи та інші цифрові ресурси впливають на сприйняття історичних подій, культурної спадщини, суспільних процесів і власної належності до національної спільноти.

Особливої актуальності ця проблема набуває для української освіти в умовах російсько-української війни та посилення інформаційного протиборства. Цифровий простір, поряд із суспільно значущим, освітнім і культурним контентом, містить дезінформацію, маніпулятивні повідомлення та пропагандистські наративи, здатні впливати на уявлення молоді про історію, культуру, державність і національну належність. Це актуалізує потребу не лише у формуванні медіаграмотності, а й у педагогічно виваженому використанні цифрових медіа у виховному процесі.

Педагогічний потенціал цифрових медіа полягає в можливості поєднання інформаційного, емоційно-ціннісного та діяльнісного складників виховання, залучення здобувачів освіти до осмислення історії й культури України, національних і громадянських цінностей. Водночас результативність такого впливу залежить від змісту медіаконтенту, способів його педагогічного добору та інтерпретації, рівня медіаграмотності здобувачів освіти й характеру їхньої взаємодії з цифровим середовищем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування національної ідентичності та патріотизму молоді посідає важливе місце в сучасному педагогічному дискурсі. Наукові дослідження охоплюють питання національно-патріотичного виховання, розвитку ідентичності в цифровому середовищі, а також участі молоді в культурних і громадянських цифрових практиках.

У вітчизняній педагогічній науці значна увага приділяється змістовим орієнтирам формування національної ідентичності та патріотизму. Л. Вікторова [1] розглядає національно-патріотичне виховання студентської молоді у взаємозв'язку з можливостями освітнього процесу. Т. Пантук, О. Невмержицька, В. Суховерський, Т. Чубінський та В. Гриняк [2] конкретизують сутність національного та військово-патріотичного виховання дітей і молоді в сучасній системі освіти України. О. Пошетун [3] зосереджує увагу на формуванні національної ідентичності учнів у процесі громадянської та історичної освіти, пов'язуючи цей процес з усвідомленням належності до української політичної нації, засвоєнням відповідних цінностей і формуванням громадянської позиції.

Окремий напрям сучасних досліджень пов'язаний із впливом цифрового середовища на становлення ідентичності молоді. S. Soh, S. Talaifar та G. M. Harari [14] розглядають цифровий простір як специфічний контекст розвитку ідентичності, у якому взаємодіють самопрезентація, соціальний зворотний зв'язок та індивідуальний цифровий досвід. H. Avci, L. Baams та T. Kretschmer [6], систематизуючи дослідження використання соціальних медіа підлітками, акцентують увагу на значенні характеру цифрової активності для дослідження ідентичності та чіткості Я-концепції.

Важливий масив наукових праць присвячений зв'язку цифрових медіа із соціальною та національною ідентичністю в українському суспільстві. Y. Kyrychenko, T. Brik, S. van der Linden та J. Roozenbeek [10] простежують взаємозв'язок соціальної ідентичності із залученням користувачів до контенту в соціальних медіа до і після початку повномасштабного російського вторгнення. D. Racek, B. I. Davidson, P. W. Thurner, X. X. Zhu та G. Kauermann [13] виявляють зміни у використанні української мови в соціальних медіа в умовах війни, тоді як S. Abramenko, V. Korovkin та A. Makarin [4] розглядають цифрову комунікацію як індикатор трансформацій ідентичності в умовах російсько-української війни.

Ще один напрям охоплює активні форми взаємодії молоді з цифровим контентом. T. Cui, P. Kumar та S. A. Orr [7] досліджують взаємозв'язок способів представлення культурної спадщини в соціальних медіа із залученням аудиторії. M. Wicker та J. Ruan [15] розкривають можливості цифрового сторітелінгу для осмислення й вираження молоддю культурної ідентичності. Y. Zhang, D. Ikiz Kaya та P. J. V. van Wesemael [16]

акцентують увагу на цифрових практиках участі молоді у сфері культурної спадщини, а D. S. McDaniel [11] висвітлює потенціал онлайн-середовища для громадянської активності молоді.

У контексті педагогічно доцільного використання цифрових медіа увага зосереджується також на медіаграмотності, критичному осмисленні інформації та цифровому громадянстві. W. Zou зі співавторами [17] розглядають активне залучення молоді до навчання медіаграмотності; G. Orosz, L. Faragó, B. Paskuj та P. Krekó [12] – можливості розвитку критичного оцінювання інформації та протидії дезінформації; J. Alford [5] – перенесення практик критичної медіаграмотності з освітнього середовища у повсякденні цифрові практики. T. de Groot, M. de Haan та M. van Dijken [8] актуалізують проблему усвідомлення молоддю впливу алгоритмів соціальних медіа, а L. M. Jones, K. J. Mitchell та C. L. Beseler [9] розглядають цілеспрямоване формування цифрового громадянства засобами освіти.

Отже, сучасні дослідження висвітлюють різні аспекти формування національної ідентичності та патріотизму молоді в освітньому й цифровому середовищах. Водночас потребує систематизації виховний потенціал цифрових медіа, зокрема механізми його реалізації, педагогічні умови та обмеження у формуванні національної ідентичності й патріотизму молоді. Це визначає спрямованість дослідження.

Мета статті – розкрити роль цифрових медіа у формуванні національної ідентичності та патріотизму молоді, визначити їхній виховний потенціал і педагогічні можливості використання у сучасному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національна ідентичність належить до важливих ціннісних орієнтирів сучасного виховання та відображає усвідомлення особистістю власної належності до національної спільноти, прийняття її історичної пам'яті, культури, цінностей і смислів. Її формування є тривалим процесом, у якому первинне відчуття належності поступово набуває усвідомленого характеру та пов'язується зі сприйняттям себе як представника української політичної нації і громадянина держави [3, с. 2]. Водночас національна ідентичність не обмежується знаннями про історію та культуру, а охоплює переконання, ціннісні орієнтації, особистісну позицію та готовність реалізовувати їх у діяльності [3, с. 3].

Із національною ідентичністю безпосередньо пов'язаний патріотизм, зміст якого в сучасних суспільних умовах не варто обмежувати емоційною прихильністю до Батьківщини. Його доцільно розглядати як багатовимірне ціннісне утворення, що поєднує національну самосвідомість, громадянську відповідальність і соціальну активність [1, с. 223]. Такий підхід зміщує акцент у вихованні з формального засвоєння патріотичних установок на їх усвідомлене особистісне прийняття та практичне втілення.

Відповідно, одним із принципових орієнтирів сучасного виховання є перехід від знаннево-споглядального до активного й діяльнісного патріотизму [2, с. 31]. Його проявами є не лише любов і повага до Батьківщини, а й усвідомлення значення її незалежності та територіальної цілісності, розуміння ролі державної мови, відповідальна громадянська позиція та участь у розвитку громадянського суспільства [2, с. 33]. Отже, національна ідентичність і патріотизм як взаємопов'язані орієнтири виховання охоплюють когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісний виміри, що передбачають знання й усвідомлення національних смислів, їх особистісне прийняття та реалізацію у поведінці й суспільній діяльності.

Для сучасної молоді цифрові медіа є не лише засобом отримання інформації та комунікації, а й середовищем взаємодії з різними цінностями, поглядами, способами самопрезентації та моделями групової належності.

Цифрове середовище розширює традиційні контексти розвитку ідентичності, пов'язані із сім'єю, освітою, соціальними групами та культурним оточенням. У сучасних дослідженнях цифрові медіа розглядаються як окремий контекст, у межах якого особистість не лише сприймає інформацію, а й обирає цифрові середовища, змінює їх через власну активність, отримує реакції інших користувачів та інтегрує набутий цифровий досвід у власні уявлення про себе [14, с. 3]. Такий взаємозв'язок

має двосторонній характер: сформовані уявлення про себе впливають на вибір контенту й способи поведінки в цифровому просторі, тоді як взаємодія з медіаконтентом, онлайн-спільнотами та іншими користувачами може сприяти подальшому осмисленню й трансформації ідентичності [14, с. 7, 10].

Водночас вплив цифрових медіа на становлення ідентичності визначається не стільки тривалістю перебування в цифровому просторі, скільки характером діяльності користувача. Систематичний огляд 32 досліджень, що охопили 19 658 осіб, засвідчив зв'язок активної участі в соціальних медіа з дослідженням власної ідентичності, автентичної самопрезентації – з більшою чіткістю Я-концепції, а соціальних порівнянь – як із дослідженням ідентичності, так і з труднощами її становлення [6, с. 219]. Це свідчить про неоднозначність впливу цифрового середовища та водночас підтверджує значення конкретних способів взаємодії молоді з контентом – його споживання, створення й поширення, самопрезентації, обговорення та отримання зворотного зв'язку [6, с. 220, 231].

Значення цифрового середовища простежується не лише на рівні особистісної, а й соціальної ідентичності. Дослідження українського сегмента соціальних медіа до і після повномасштабного російського вторгнення, проведене на масиві близько 1,6 млн дописів українських новинних сторінок у Facebook і Twitter (X) та 149 тис. геолокованих українських дописів у Twitter, засвідчило зміну характеру взаємодії користувачів із контентом, що містив маркери групової ідентичності [10]. Після 24 лютого 2022 р. саме вираження внутрішньогрупової солідарності стало найсильнішим серед досліджуваних чинників залучення користувачів до відповідного контенту [10]. Відтак, доцільно розглядати цифрові медіа як середовище, у якому молодь не лише отримує та поширює інформацію, а й взаємодіє із суспільними цінностями, репрезентаціями групової належності та відповідними смислами. Саме характер такої взаємодії створює передумови для актуалізації національної ідентичності та патріотичних цінностей у цифровому просторі.

Виявлені особливості цифрової взаємодії дають підстави конкретизувати виховний потенціал цифрових медіа через результати сучасних емпіричних досліджень. Зокрема, зафіксовано зміни мовної поведінки українських користувачів у напрямі ширшого використання української мови та її зв'язок із трансформаціями ідентичності [4; 13], посилення взаємодії з контентом, що виражає внутрішньогрупову солідарність [10], можливості сторітелінгу, користувацького контенту й участі у цифровій репрезентації культурної спадщини [7], можливості цифрового сторітелінгу для осмислення та вираження молоддю власної культурної ідентичності [15], а також цифрової участі у розвитку громадянської активності та взаємодії з культурною спадщиною [11; 16]. Синтез установлених ефектів дав змогу здійснити авторську систематизацію виховного потенціалу цифрових медіа за змістом і механізмами його реалізації та відповідними проявами у формуванні ідентичності й громадянської участі молоді (табл. 1).

Таблиця 1

Виховний потенціал цифрових медіа у формуванні національної ідентичності та патріотизму молоді

Можливості цифрових медіа	Зміст і механізм реалізації	Встановлені ефекти та прояви виховного потенціалу
1	2	3
Актуалізація історичної пам'яті та культурної спадщини	Представлення історико-культурного змісту через цифровий сторітелінг, візуальні й аудіовізуальні матеріали; поєднання культурної спадщини із сучасними формами медіаконтенту	посилення залучення до взаємодії з культурною спадщиною; актуалізація інтересу до її змісту та можливостей особистісного осмислення

Продовження таблиці 1

1	2	3
Поширення українського мовного та культурного контенту	Використання української мови в цифровій комунікації; створення та поширення контенту, що репрезентує український культурний простір	зміна мовної поведінки в напрямі ширшого використання української мови; виявлення зв'язку між мовним вибором у цифровому середовищі та змінами ідентичності
Репрезентація групової належності та солідарності	Поширення й підтримка контенту, що відображає спільність досвіду, цінностей, взаємну підтримку та належність до спільноти	посилення залучення користувачів до контенту, що виражає внутрішньогрупову солідарність; актуалізація групової належності та спільності
Емоційне залучення через цифрові наративи	Передавання культурно й суспільно значущих смислів через персональні історії, свідчення, образи та мультимедійний контент	поглиблення особистісної взаємодії з культурними смислами; поєднання культурного знання з особистим досвідом та самосприйняттям
Створення молоддю власного цифрового контенту	Створення цифрових історій, відео та інших мультимедійних матеріалів із залученням особистого досвіду, культурних знань і практик	осмислення, вираження та зміцнення власної ідентичності; використання культурного досвіду як ресурсу самовираження
Цифрова участь у збереженні й популяризації культурної спадщини	Залучення молоді до цифрових практик представлення, інтерпретації, обговорення та популяризації культурної спадщини	розширення участі молоді у взаємодії з культурною спадщиною; розвиток молодіжної ініціативності та цифрового громадянства
Підтримка громадянської активності та суспільно значущої участі	Використання соціальних медіа для створення й поширення суспільно значущого контенту, висловлення громадянської позиції та участі в публічному обговоренні	прояв громадянської активності, критичних цифрових практик і громадянської ідентичності; використання цифрового середовища як простору суспільної участі

Джерело: авторська систематизація на основі результатів емпіричних досліджень [4; 7; 10; 11; 13; 15; 16].

Узагальнення представлених у таблиці положень засвідчує, що виховний потенціал цифрових медіа реалізується через поєднання інформаційного, ціннісного та діяльнісного впливів. Важливим є перехід від ознайомлення молоді з історичним і культурним змістом до його особистісного осмислення, вираження власної національної належності та участі у створенні й поширенні суспільно значущого контенту.

Виховний потенціал цифрових медіа не реалізується автоматично внаслідок самого факту їх використання молоддю. Його реалізація в освітньому процесі залежить від змісту цифрових матеріалів, характеру взаємодії здобувачів освіти з ними, сформованості критичного ставлення до інформації та готовності до відповідальної поведінки в цифровому середовищі [5; 8; 9; 12; 17]. На основі узагальнення визначених можливостей та обмежень цифрового середовища систематизовано педагогічні умови реалізації його виховного потенціалу у формуванні національної ідентичності та патріотизму молоді:

– **ціннісно орієнтований добір цифрового контенту** – використання достовірних і педагогічно доцільних матеріалів, цілеспрямовано включених в освітню взаємодію [5; 9; 17]. У контексті формування національної ідентичності та патріотизму пріоритетного значення набуває контент, що репрезентує історію, культуру,

українську мову, національну пам'ять, громадянські цінності та сучасний суспільний досвід України;

– **організацію активної та рефлексивної взаємодії з медіаконтентом** – перехід від пасивного сприймання інформації до її обговорення, інтерпретації, співвіднесення з власним досвідом, створення цифрових матеріалів та участі в суспільно й культурно значущих цифрових практиках [5; 17];

– **розвиток критичної медіа- та алгоритмічної грамотності** – формування здатності перевіряти джерела й достовірність повідомлень, розпізнавати маніпулятивні способи подання інформації, зіставляти різні позиції, а також усвідомлювати вплив алгоритмічного добору й персоналізації контенту на інформаційне середовище користувача [8; 12];

– **поєднання цифрової взаємодії з відповідальною громадянською участю** – перенесення набутих знань, ціннісних орієнтацій і способів критичного осмислення інформації за межі навчальних ситуацій, їх використання в повсякденних цифрових практиках, комунікації та суспільно значущій діяльності [5; 9].

Реалізація зазначених педагогічних умов потребує врахування обмежень цифрового середовища. Дезінформація, маніпулятивний та емоційно насичений контент, некритичне сприйняття медіаповідомлень і переважання пасивного споживання інформації можуть знижувати його виховну цінність [5; 12]. Окремим чинником є алгоритмічний добір і персоналізація контенту, внаслідок яких інформаційне поле користувача формується вибірково та може звужувати різноманітність доступних йому позицій і змістів [8]. Особливого значення це набуває під час взаємодії з історичним, суспільно-політичним і ціннісно насиченим контентом, сприйняття якого потребує перевірки джерел, критичного аналізу та усвідомлення способів його представлення.

Таким чином, педагогічна доцільність використання цифрових медіа визначається не інтенсивністю їх залучення до освітнього процесу, а **якістю організації взаємодії молоді з цифровим середовищем**. Поєднання ціннісно орієнтованого контенту, активної та рефлексивної діяльності, критичної медіа- й алгоритмічної грамотності та відповідальної цифрової участі створює підґрунтя для реалізації виховного потенціалу цифрових медіа у формуванні національної ідентичності та патріотизму.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Національна ідентичність і патріотизм є взаємопов'язаними орієнтирами сучасного виховання, формування яких охоплює когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісний виміри. Встановлено, що цифрові медіа становлять значуще середовище формування й осмислення ідентичності молоді, а їх виховний потенціал визначається передусім змістом цифрового контенту та характером взаємодії з ним.

Систематизовано основні напрями реалізації виховного потенціалу цифрових медіа: актуалізацію історичної пам'яті й культурної спадщини, поширення українського мовного та культурного контенту, репрезентацію групової належності й солідарності, емоційне залучення через цифрові наративи, створення молоддю власного контенту, участь у популяризації культурної спадщини та громадянській активності. Визначені напрями відображають взаємозв'язок інформаційного, ціннісного та діяльнісного аспектів виховного впливу цифрових медіа.

Конкретизовано педагогічні умови реалізації зазначеного потенціалу: ціннісно орієнтований добір цифрового контенту, активна та рефлексивна взаємодія з ним, розвиток критичної медіа- й алгоритмічної грамотності та поєднання цифрової взаємодії з відповідальною громадянською участю. Водночас його реалізацію можуть обмежувати дезінформація, маніпулятивний контент, некритичне сприйняття інформації, її пасивне споживання, алгоритмічний добір і персоналізація контенту. Отже, визначальним є не сам факт використання цифрових медіа, а педагогічно доцільна організація взаємодії молоді з цифровим середовищем.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою визначених педагогічних умов та оцінюванням ефективності конкретних способів використання цифрових медіа у формуванні національної ідентичності й патріотизму молоді.

Список використаних джерел

1. Вікторова Л. Національно-патріотичне виховання студентської молоді засобами освітнього процесу у вимірах сучасності. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2022. Вип. 2. С. 221–227. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2022.262969>
2. Пантук Т., Невмержицька О., Суховерський В., Чубінський Т., Гриняк В. Сутність національного та військово-патріотичного виховання дітей і молоді в системі сучасної освіти України. *Молодь і ринок*. 2024. № 7–8 (227–228). С. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.311080>
3. Пометун О. І. Актуальні питання формування національної ідентичності учнів у процесі здобуття громадянської та історичної освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. Т. 5. № 1. С. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5116>
4. Abramenko S., Korovkin V., Makarin A. Social Media as an Identity Barometer: Evidence From the Russia-Ukraine War. *AEA Papers and Proceedings*. 2024. Vol. 114. P. 70–74. DOI: <https://doi.org/10.1257/pandp.20241056>
5. Alford J. Exploring critical media literacy with culturally and linguistically diverse youth in Australia: recontextualisation of school learning in home environments. *English in Education*. 2023. Vol. 57. № 4. P. 262–282. DOI: <https://doi.org/10.1080/04250494.2023.2268643>
6. Avci H., Baams L., Kretschmer T. A Systematic Review of Social Media Use and Adolescent Identity Development. *Adolescent Research Review*. 2025. Vol. 10. № 2. P. 219–236. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40894-024-00251-1>
7. Cui T., Kumar P., Orr S. A. Connecting characteristics of social media activities of a heritage organisation to audience engagement. *Digital Applications in Archaeology and Cultural Heritage*. 2023. Vol. 28. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.daach.2022.e00253>
8. de Groot T., de Haan M., van Dijken M. Learning in and about a filtered universe: young people's awareness and control of algorithms in social media. *Learning, Media and Technology*. 2023. Vol. 48. № 4. P. 701–713. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439884.2023.2253730>
9. Jones L. M., Mitchell K. J., Beseler C. L. The Impact of Youth Digital Citizenship Education: Insights from a Cluster Randomized Controlled Trial Outcome Evaluation of the Be Internet Awesome (BIA) Curriculum. *Contemporary School Psychology*. 2024. Vol. 28. P. 509–523. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40688-023-00465-5>
10. Kyrychenko Y., Brik T., van der Linden S., Roozenbeek J. Social identity correlates of social media engagement before and after the 2022 Russian invasion of Ukraine. *Nature Communications*. 2024. Vol. 15. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41467-024-52179-8>
11. McDaniel D. S. "Bold of them to assume I want to wait until I'm older to do what I love." One teens' activism and civic engagement online. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 2024. Vol. 67. № 6. P. 363–375. DOI: <https://doi.org/10.1002/jaal.1343>
12. Orosz G., Faragó L., Paskuj B., Krekó P. Strategies to combat misinformation: Enduring effects of a 15-minute online intervention on critical-thinking adolescents. *Computers in Human Behavior*. 2024. Vol. 159. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108338>
13. Racek D., Davidson B. I., Thurner P. W., Zhu X. X., Kauermann G. The Russian war in Ukraine increased Ukrainian language use on social media. *Communications Psychology*. 2024. Vol. 2. DOI: <https://doi.org/10.1038/s44271-023-00045-6>
14. Soh S., Talaifar S., Harari G. M. Identity development in the digital context. *Social and Personality Psychology Compass*. 2024. Vol. 18. DOI: <https://doi.org/10.1111/spc3.12940>
15. Wicker M., Ruan J. Native American youth finding self through digital story telling. *Literacy*. 2023. Vol. 57. № 3. P. 234–248. DOI: <https://doi.org/10.1111/lit.12334>
16. Zhang Y., Ikiz Kaya D., van Wesemael P. J. V. An assessment framework for digital participatory practices engaging youth in cultural heritage management. *Journal of Cultural Heritage*. 2024. Vol. 70. P. 408–421. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.culher.2024.10.014>
17. Zou W., Purington Drake A., Masur P. K., Whitlock J., Bazarova N. N. Examining learners' engagement patterns and knowledge outcome in an experiential learning intervention for youth's social media literacy. *Computers & Education*. 2024. Vol. 216. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2024.105046>

References

1. Viktorova, L. (2022). Natsionalno-patriotychne vykhovannia studentskoi molodi zasobamy osvithnoho protsesu u vymirakh suchasnosti [National-patriotic education of student youth by means of the educational process in the dimensions of modernity]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu – Collection of Scientific Papers of Uman State Pedagogical University*, 2, 221–227. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2022.262969> [in Ukrainian].

2. Pantiuk, T., Nevmerzhytska, O., Sukhoverskyi, V., Chubinskyi, T., & Hryniak, V. (2024). Sutnist natsionalnoho ta viiskovo-patriotychnoho vykhovannia ditei i molodi v systemi suchasnoi osvity Ukrainy [The essence of national and military-patriotic education of children and youth in the system of modern education of Ukraine]. *Molod i rynek – Youth & Market*, 7–8(227–228), 30–34. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.311080> [in Ukrainian].
3. Pometun, O. I. (2023). Aktualni pytannia formuvannia natsionalnoi identychnosti uchniv u protsesi zdobuttia hromadianskoi ta istorychnoi osvity [Current issues of forming students' national identity in the process of civic and historical education]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 5(1), 1–4. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5116> [in Ukrainian].
4. Abramenko, S., Korovkin, V., & Makarin, A. (2024). Social media as an identity barometer: Evidence from the Russia-Ukraine war. *AEA Papers and Proceedings*, 114, 70–74. <https://doi.org/10.1257/pandp.20241056> [in English].
5. Alford, J. (2023). Exploring critical media literacy with culturally and linguistically diverse youth in Australia: Recontextualisation of school learning in home environments. *English in Education*, 57(4), 262–282. <https://doi.org/10.1080/04250494.2023.2268643> [in English].
6. Avci, H., Baams, L., & Kretschmer, T. (2025). A systematic review of social media use and adolescent identity development. *Adolescent Research Review*, 10(2), 219–236. <https://doi.org/10.1007/s40894-024-00251-1> [in English].
7. Cui, T., Kumar, P., & Orr, S. A. (2023). Connecting characteristics of social media activities of a heritage organisation to audience engagement. *Digital Applications in Archaeology and Cultural Heritage*, 28. <https://doi.org/10.1016/j.daach.2022.e00253> [in English].
8. de Groot, T., de Haan, M., & van Dijken, M. (2023). Learning in and about a filtered universe: Young people's awareness and control of algorithms in social media. *Learning, Media and Technology*, 48(4), 701–713. <https://doi.org/10.1080/17439884.2023.2253730> [in English].
9. Jones, L. M., Mitchell, K. J., & Beseler, C. L. (2024). The impact of youth digital citizenship education: Insights from a cluster randomized controlled trial outcome evaluation of the Be Internet Awesome (BIA) curriculum. *Contemporary School Psychology*, 28, 509–523. <https://doi.org/10.1007/s40688-023-00465-5> [in English].
10. Kyrychenko, Y., Brik, T., van der Linden, S., & Roozenbeek, J. (2024). Social identity correlates of social media engagement before and after the 2022 Russian invasion of Ukraine. *Nature Communications*, 15. <https://doi.org/10.1038/s41467-024-52179-8> [in English].
11. McDaniel, D. S. (2024). “Bold of them to assume I want to wait until I'm older to do what I love:” One teens' activism and civic engagement online. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 67(6), 363–375. <https://doi.org/10.1002/jaal.1343> [in English].
12. Orosz, G., Faragó, L., Paskuj, B., & Kerekó, P. (2024). Strategies to combat misinformation: Enduring effects of a 15-minute online intervention on critical-thinking adolescents. *Computers in Human Behavior*, 159. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108338> [in English].
13. Racek, D., Davidson, B. I., Thurner, P. W., Zhu, X. X., & Kauermann, G. (2024). The Russian war in Ukraine increased Ukrainian language use on social media. *Communications Psychology*, 2. <https://doi.org/10.1038/s44271-023-00045-6> [in English].
14. Soh, S., Talaifar, S., & Harari, G. M. (2024). Identity development in the digital context. *Social and Personality Psychology Compass*, 18. <https://doi.org/10.1111/spc3.12940> [in English].
15. Wicker, M., & Ruan, J. (2023). Native American youth finding self through digital story telling. *Literacy*, 57(3), 234–248. <https://doi.org/10.1111/lit.12334> [in English].
16. Zhang, Y., Ikiz Kaya, D., & van Wesemael, P. J. V. (2024). An assessment framework for digital participatory practices engaging youth in cultural heritage management. *Journal of Cultural Heritage*, 70, 408–421. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2024.10.014> [in English].
17. Zou, W., Purington Drake, A., Masur, P. K., Whitlock, J., & Bazarova, N. N. (2024). Examining learners' engagement patterns and knowledge outcome in an experiential learning intervention for youth's social media literacy. *Computers & Education*, 216. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2024.105046> [in English].

Vyshnivska N.

Candidate of Pedagogical Sciences
Senior Lecturer of the Department of Primary Education
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
n.vyshnivska@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7509-2841>

Proshkuratova T.

Associate Professor of the Department of Primary Education
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
t.proshkuratova@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3983-2499>

Revintsova I.

Master's Degree Student,
Specialty A3 "Primary Education",
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
revintsova-kiev@ukr.net
<https://orcid.org/0009-0001-4663-766X>

Kyrylenko K.

Master's Degree Student,
Specialty A3 "Primary Education",
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
kurulenko.katya@meta.ua
<https://orcid.org/0009-0001-0491-8009>

**THE ROLE OF DIGITAL MEDIA IN THE FORMATION
OF NATIONAL IDENTITY AND PATRIOTISM**

Relevance of the study. The increasing role of digital media in the everyday communication, socialization, and civic participation of young people necessitates the identification of their educational potential for the formation of national identity and patriotism, particularly in the context of the transformation of the contemporary information environment.

Objective. The study aims to substantiate the role of digital media in the formation of national identity and patriotism among young people, systematize the educational potential of digital media, and determine the pedagogical conditions and limitations of their use in the educational process.

Methodology. The study was based on the analysis and synthesis of contemporary Ukrainian and international research on national and patriotic education, identity development, and digital media. Comparative analysis, generalization, and systematization were used to identify the educational potential of digital media and determine the pedagogical conditions for its purposeful use.

Results and conclusions. National identity and patriotism have been characterized as interconnected educational orientations integrating cognitive, emotional-value, and activity-related dimensions. The educational potential of digital media has been systematized in terms of historical memory, Ukrainian language and culture, national values and belonging, emotional engagement, content creation, and civic participation. It has been determined that educational influence depends primarily on the content and nature of young people's digital activity rather than on the intensity of media use. The key pedagogical conditions have been identified: value-oriented content selection, active and reflective interaction with media, development of critical media and algorithmic literacy, and responsible civic participation. Misinformation, manipulative content, passive information consumption, and algorithmic personalization have been identified as major limitations. It has been concluded that digital media can contribute to the formation of national identity and patriotism when purposefully integrated into educational interaction and accompanied by critical reflection.

Practical significance. The proposed systematization and identified pedagogical conditions can guide educators in selecting digital content and designing educational activities aimed at fostering national identity, patriotic values, critical media literacy, and responsible digital citizenship among young people.

Keywords: digital media, national identity, patriotism, national and patriotic education, youth, digital environment, media literacy, digital citizenship, civic participation.

Отримано редколегією / Received: 30.08.2026
Прорецензовано / Revised: 05.09.2026
Опубліковано / Published: 30.09.2026